

בית משפט השלום בחיפה

עש"א 71642-03-24 מ.ר.מ. אקספרס בע"מ נ' רשות המיסים בישראל

תיק חיצוני: 514381516

בפני בפני כב' השופט הבכיר, רמזי חדיד

מערער, מ.ר.מ. אקספרס בע"מ
באמצעות בא כוחה, עו"ד ואלא קסיס

נגד

משיבה, רשות המיסים בישראל
באמצעות פרקליטות מחוז חיפה/אזורחי

פסק דין

1 בפניי ערעור על החלטת המנהל, כהגדרתו בפקודת מס הכנסה (להלן: "המנהל"), להטיל על
2 המערער עיצום כספי בסך של 170,850 ₪ וזאת בהתאם לחוק לצמצום השימוש במזומן,
3 תשע"ח-2018. (להלן: "החוק").

4
5
6 2. המערער - מ.ר.מ. אקספרס בע"מ - הינה חברה המאוגדת כדין בישראל והיא עוסקת בניכיון
7 שיקים.

8
9 המשיבה הינה מדינת ישראל – רשות המיסים (להלן: "רשות המיסים").

10
11 3. מקרה שהיה כך היה:

12
13 ביום 23.11.2021 ערכה רשות המיסים ביקורת במשרדי המערער ובמהלכה נמצאו 45
14 שיקים אשר נמשכו מחשבונותיהם של גורמים שונים – חברות ואנשים פרטיים – בסכום כולל
15 של 692,000 ₪ וזאת מבלי שנרשם בהם שם הנפרע (להלן: "השיקים"). בעקבות זאת הודיעה
16 רשות המיסים למערער על כוונתה להטיל עליה עיצום כספי וזאת בטענה להפרת ס"ק 4(א)
17 לחוק. המערער לא הגישה את טענותיה למנהל במועד הקבוע בחוק ולפיכך הוטל עליה
18 עיצום כספי. בהמשך המערער העלתה טענותיה כנגד העיצום הכספי שהוטל עליה, המנהל
19 דן בטענות אלה לגופן ודחה אותן בהחלטה מיום 28.02.2024. מכאן הערעור.

20
21 4. לטענת המערער, מר סולטן מועדי, אחיינו של מנהל המערער, מר מרואן מועדי (להלן:
22 "סולטאן" ו-"מרואן" בהתאם) הביא את השיקים למשרדיה בתוך מעטפה וזאת מתוך
23 מחשבה כי הוא מציע עסקה לניכיון שיקים. מנהל בבית העסק של המערער, מר עזיז הלון
24 (להלן: "עזיז") קיבל את המעטפה מבלי לדעת מהם השיקים הנמצאים בתוכה ובאם הם ברי
25 ניכיון, אם לאו. עם קבלת המעטפה שוחח עזיז טלפונית עם מרואן והקריא באוזניו את שמות
26 מושכי השיקים שהיו בתוך המעטפה. או אז מרואן הודיע לעזיז כי העסקה לא מאושרת וזאת

בית משפט השלום בחיפה

עש"א 71642-03-24 מ.ר.מ. אקספרס בע"מ נ' רשות המיסים בישראל

תיק חיצוני: 514381516

בשל זהות מושכי השיקים, שהינם תושבי דאליית אל כרמל (ובמקום אחר נטען גם עוספיה), והרי לפי הנוהל של המערערת היא אינה מקבלת שיקים של תושבי היישוב/ים הנ"ל. כמו כן, עזיז הבחין כי בשיקים לא נרשם שם הנפרע. לאחר זאת, השיקים נבדקו על ידי המערערת באמצעות חברת BDI (לצורך שימור מידע עסקי), הוחזרו למעטפה שנסגרה ועליה נרשם "עסקה לא מאושרת להחזיר ללקוח". כמו כן, עזיז התקשר לסולטן וביקש ממנו לחזור למשרדי המערערת על מנת לאסוף את המעטפה, אולם האחרון מסר כי הוא בדרכו לבית לקראת טיסה לחו"ל. בנסיבות העניין, המעטפה ובתוכה השיקים נשארה יום נוסף בכספת של המערערת.

לאור הגרסה העובדתית כמפורט לעיל, הוסיפה המערערת וטענה כי במקרה דנן לא התקיימה כל "עסקה" ולא ניתן כל "שירות", כהגדרתם בחוק, ולפיכך לא היתה כל הפרה של הוראותיו ואין כל מקום להטיל עליה עיצום כספי. כן טענה המערערת כי ההחלטה להטיל עליה עיצום כספי אינה סבירה, אינה מידתית והיא סותרת את חזקת תקינות ההחלטה המנהלית.

הוסיפה המערערת וטענה כי העיצום הכספי שהוטל עליה הינו בסכום המקסימלי הקבוע בחוק, וזאת מבלי שהמנהל הפעיל שיקול דעת בנדון וכי בנסיבות העניין ניתן היה להסתפק באזהרה.

5. המשיבה מבקשת לדחות את הערעור ובנדון היא מפנה לתכלית החוק – צמצום השימוש במזומן ובשיקים כאמצעי תשלום במשק הישראלי על מנת להילחם בתופעת "הכלכלה השחורה", להיאבק בפשיעה ובהלבנת הון ולאפשר שימוש באמצעי תשלום מתקדמים. על מנת להשיג תכלית זו נקבע בס"ק 4(א) לחוק כי עוסק לא ייתן ולא יקבל במסגרת עסקו שיקים מבלי ששם הנפרע נקוב בהם, שכן בשיק כאמור קיים פוטנציאל לשימוש כאמצעי להלבנת הון. המערערת הפרה הוראת החוק הנ"ל ולפיכך, לאחר שנבחנו טענותיה לגופן וזאת על אף הגשתן באיחור, הוטל עליה עיצום כספי כדין במסגרת הליך שהתקיים כדין ואשר לגביו חלה חזקת התקינות של ההחלטה המנהלית הקבועה בהלכה הפסוקה.

הוסיפה המשיבה וטענה כי אין נפקא מינה באם המערערת עשתה עסקה או נתנה שירות כנגד השיקים, אם לאו, שכן האיסור שנקבע בסעיף 4(א) לחוק בדבר קבלת שיקים מבלי ששם הנפרע מופיע בהם נבחן במועד קבלתו. מכל מקום, המשיבה מבקשת לדחות את גרסתה העובדתית של המערערת ביחס לנסיבות קבלת השיקים והטיפול בהן וזאת בשל סתירות וסימני שאלה שעלו באותה גרסה.

ביחס לסכום העיצום הכספי שהוטל על המערערת, המשיבה מפנה לס"ק 11(א) לחוק, לפיו המנהל אינו מוסמך להפחית מהסכום המקסימלי הקבוע בחוק.

בית משפט השלום בחיפה

עש"א 71642-03-24 מ.ר.מ. אקספרס בע"מ נ' רשות המיסים בישראל

תיק חיצוני: 514381516

כן טענה המשיבה כי החלטת המנהל בדבר הטלת עיצום כספי כפופה לביקורת השיפוטית בהתאם לעילות שנקבעו במשפט המנהלי וכי בית המשפט אינו מחליף את שיקול דעתו של הגורם המוסמך בנדון ואינו שומע את ההליך מבראשיתו, וכל שעליו לבחון הוא באם מקבל ההחלטה הפעיל שיקול דעת סביר, אם התקיימו כללי הצדק הטבעי וכו', מבחנים המתקיים בנסיבות מקרה דנן.

6. החוק לצמצום השימוש במזומן נחקק ביום 18.03.2018 ובדברי ההסבר להצעת החוק נאמר, כדלקמן:

"ביום כ"ח בתשרי התשע"ה (22 באוקטובר 2014) אימצה ממשלת ישראל את המלצות הוועדה לצמצום השימוש במזומן (להלן- הוועדה לצמצום השימוש במזומן), שמונתה בידי ראש הממשלה במטרה לבחון את הבעיות הנובעות משימוש במזומן ובאמצעי תשלום למוכ"ז אחרים, וכן בשיקים סחירים, ולגבש מתווה פעולה לצמצום השימוש באמצעים אלה כאמצעי תשלום במשק הישראלי. מתווה הפעולה האמור נועד להביא לצמצום תופעת הכלכלה השחורה בישראל, להיאבק בפשיעה ובהלבנת ההון, ולאפשר שימוש באמצעי תשלום מתקדמים ויעילים.

השימוש במזומן הוכר בארץ ובעולם כגורם המהווה את 'הדלק' המניע את הכלכלה השחורה. 'כלכלה שחורה' או 'כלכלת צל' (shadow economy) מוגדרת כנתח מהפעילות הכלכלית שאינו מופיע בנתוני התוצר המקומי הגולמי. היא כוללת פעילויות והכנסות אשר מתבצעות מחוץ למסגרת החוקית של המדינה, מרביתן אינן מדווחות לרשויות במטרה להימנע מקיום החובות המוטלות על כלל האזרחים. הפעילות הבלתי חוקית המשווכת לכלכלה השחורה מגוונת וכוללת העלמות מס, פעילות פלילית, הלבנת הון, מימון טרור וכיוצא באלה.

הכלכלה השחורה בישראל מביאה לאבדן הכנסות ממסים המוערך בהיקף של מיליארדי שקלים חדשים מדי שנה. יצוין כי הנזק למשק ולחברה בישראל מקיומה של כלכלה שחורה אינו מסתכם בהפסד הכלכלי בלבד. כלכלה שחורה פוגעת בלכידות חברתית ובחוסן הלאומי ומערערת את לגיטימיות שלטון החוק וסדרי הממשל. תופעת הכלכלה השחורה מהווה חסם לתחרות חופשית ולצמיחה כלכלית, וגורמת להעדר שוויון בנטל תשלום המסים, אשר מעבר לאי-הצדק הטמון בו, מטיל עול כבד יותר על אזרחים שומרי חוק.

כאמור, קיים קשר הדוק בין תופעת הכלכלה השחורה והלבנת ההון לבין השימוש במזומן. קשר זה נובע מהיותו של המזומן אנונימי ומהקלות הרבה שבשימוש

בית משפט השלום בחיפה

עש"א 71642-03-24 מ.ר.מ. אקספרס בע"מ נ' רשות המיסים בישראל

תיק חיצוני: 514381516

באמצעי תשלום זה, כך שמי שמעוניין יכול באמצעות השימוש דווקא במזומן, לפעול הרחק מעיניהן של רשויות המס ואכיפת החוק, והרחק מעיני המערכת הפיננסית המהווה שומר סף בכל הנוגע למאבק בהלבנת הון ובמימון טרור.... (שם), ה"ח הממשלה, 945, ו' באב התשע"ה, 22.07.2015).

7. בכדי להשיג את תכלית החוק, כמצוטט לעיל, נקבע בס"ק 4(א) לחוק איסור, ולפיו:

"לא ייתן עוסק ולא יקבל במסגרת עסקו תשלום בשיק בעבור עסקה או שכר עבודה, כתרומה, כהלוואה או כמתנה, בלי ששם מקבל התשלום בשיק נקוב בשיק כנפרע או כנסב, לפי העניין".

בסעיף 1 לחוק הוגדר המונח "עוסק" כ"מי שמוכר נכס או נותן שירות במהלך עסקיו, לרבות מלכ"ר", המונח "עסקה" הוגדר כ"מכירה או קניה של נכס או מתן שירות או קבלתו", והמונח "הלוואה" הוגדר כ"כל עסקת אשראי וכן ניכיון שיקים".

לא בכדי נקבע האיסור שבס"ק 4(א) לחוק, שכן שיק שלא נרשם בו שם הנפרע או הנסב, מהווה אמצעי פוטנציאלי להעלמת מס. בנדון, אין אלא לשוב ולהפנות לדברי ההסבר להצעת החוק, שם נאמר כדלקמן:

אמצעי תשלום נוסף המקל על העלמות מס והלבנת הון הוא סיחור שיקים, ובפרט – הסבת שיקים ותשלום באמצעות שיק בלא שם הנפרע.... בישראל ניתן כיום להסב שיקים בלא הגבלת הסכום או מספר ההיסבים, וזאת בלא תיעוד פרטי המסב והניסב. כמו כן ניתן לשלם בלא הגבלה באמצעות שיק על החלק. בשל האנונימיות הנלווית לפעולות בשיקים מוסבים ולשימוש בשיקים על החלק, וכן בשל הקלות שבהעברתם 'מיד ליד', הם עשויים לשמש את המבקשים לפעול הרחק מעיני רשויות המס והרחק מעיני המערכת הפיננסית המהווה כאמור שומר סף בכל הנוגע למאבק בהלבנת הון ומימון טרור. השימוש בשיקים כאמור עלול אף להביא לבעיות נוספות: הצגת מחזורי פעילות פיקטיביים לצורך קבלת אשראי מהבנקים, מסירת השיק לידי גורמים שונים המעורבים בביצוע עבירות, לרבות עבירות הלבנת הון ומימון טרור או לגורמים בשוק המימון החוץ-בנקאי הלא לגיטימי, בלי ידיעתו של מושך השיק" (שם, ה"ח הממשלה, 945, ו' באב התשע"ה, 22.07.2015).

מן הכלל אל הפרט.

בית משפט השלום בחיפה

עש"א 71642-03-24 מ.ר.מ. אקספרס בע"מ נ' רשות המיסים בישראל

תיק חיצוני: 514381516

8. טענת המערערת כאילו בהתאם לס"ק 4 (א) לחוק, הפרתו מותנית בקיום עסקה בפועל בשיקים, אינה עולה מלשון החוק והיא אף חותרת תחת התכלית אותה נועדה להשיג. בנדון נשוב ונצטט ס"ק 4 (א) ולפיו:

"לא ייתן עוסק ולא יקבל, במסגרת עסקו, תשלום בשיק בעבור עסקה או כשכר עבודה, כתרומה, כהלוואה, או כמתנה, בלי ששם מקבל התשלום בשיק נקוב בשיק כנפרע או כנסב, לפי העניין".

הנה אם כן, לשון החוק פותחת במילים **"לא יתן עוסק ולא יקבל"** ללמדך כי האיסור שנקבע בו עניינו במועד מתן או קבלת השיק ולא בשלב העתידי בו מחליט העוסק באם לבצע בו עסקה כלשהי או לתת הלוואה עבור השיק, אם לאו. לו היתה כוונת המחוקק כי איסור מתן שיק כאמור או קבלתו מותנה בביצוע עסקה בפועל, כטענת המערערת, מצופה היה כי נוסח החוק יהיה שונה, ובו ייקבע, לדוגמא: **"לא יבצע מושך השיק או מקבל השיק במסגרת עסקו עסקה בשיק בלי ששם מקבל התשלום בשיק נקוב בשיק כנפרע או כנסב, לפי העניין"**. ודוק, שיק שבו לא מופיע שם הנפרע או הנסב הוא אמצעי פוטנציאלי להלבנת הון, היא היא התופעה בה ביקש המחוקק להיאבק במסגרת החוק (לאותה עמדה ראה עש"א 54410-02-23, **לביב סחר רכב בע"מ נ' רשות המיסים, פורסם בנבו**).

9. יתירה מכך, לא מצאתי טעם משכנע או עילה בדין להתערב בהחלטת המנהל, לפיה נדחתה גרסתה העובדתית של המערערת ביחס לשיקים. הגרסה הנ"ל מעלה סימני שאלה, אף סתירות, וזאת כמפורט להלן:

א. כאמור, המערערת טענה כאילו היא סירבה לעשות עסקת ניכיון בשיקים מהטעם כי הם נמשכו על ידי תושבי דאלית אל כרמל (ובמקום אחר נאמר גם תושבי עוספיא), יישוב שהיא לא מבצעת עסקאות עם תושביו. והנה, חלק מהשיקים נמשכו על ידי מי שאינו תושב היישוב הנ"ל (או עוספיא).

ב. לתשובת המשיבה צורף כנספח 5 קבלה ממנה עולה כי במועדים הרלוונטיים לערעור, המערערת ביצעה גם ביצעה עסקת ניכיון שיקים עם תושב דאלית אל כרמל. המערערת, טעמיה עמה, התעלמה מעובדה זו ולא העלתה כל הסבר ביחס אליה.

ג. ככל והמערערת בחרה להימנע מניכיון השיקים לאור מקום מושבם של מושכיהם, תמוה הדבר מדוע היא בדקה אותם במערכת BDI.

בית משפט השלום בחיפה

עש"א 71642-03-24 מ.ר.מ. אקספרס בע"מ נ' רשות המיסים בישראל

תיק חיצוני: 514381516

10. במהלך הדיון בערעור העלתה המערערת טענה חדשה, לפיה, משלא הפעיל שר האוצר את סמכותו בהתאם לס"ק 11(ב) לחוק, וקבע מקרים בהם ניתן להפחית את סכום העיצום הכספי שנקבע בו, אזי המנהל פעל בהעדר סמכות בהטילו עליה עיצום כספי ומטעם זה יש לבטל את החלטתו.

מטעמים השמורים עמם לא העלתה המערערת את טענתה לעיל בפני המנהל ואף לא בהודעת הערעור בהליך דנן. בנסיבות העניין, דין הטענה להידחות. על אף זאת, לא אעשה מלאכתי קלה, ואדון בטענה זו לגופה.

11. בסעיף 11 לחוק, נקבע כדלקמן:

א. המנהל אינו רשאי להטיל עיצום כספי בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בפרק זה, אלא לפי הוראות סעיף קטן (ב).

ב. שר האוצר, בהסכמת שר המשפטים ובאישור ועדת החוקה, רשאי לקבוע מקרים, נסיבות ושיקולים שבשלהם יהיה ניתן להטיל עיצום כספי בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בפרק זה, ובשיעורים שייקבעו.

מלשון ס"ק 11(א) לעיל עולה כי אין למנהל שיקול דעת להפחית את סכום העיצום הכספי שנקבע בחוק. העובדה כי שר האוצר לא הפעיל את סמכותו בהתאם לס"ק 11(ב) לחוק ולא קבע מקרים, נסיבות ושיקולים בהם ניתן יהיה להפחית את סכום העיצום הכספי, אינה מאיינת את סמכות המנהל להטיל עיצום כאמור, וזאת מכוח הסמכות הנתונה לו בסעיף 6 לחוק. סוגיה זו נידונה ביחס לס"ק 52 יח(ב) ו-י(ג) לחוק ניירות ערך, תשכ"ח – 1968, הוראות אשר נוסחו דומה מאוד לנוסח סעיף 11 לחוק, ובנדון נפסק ב-עת"מ (י-ם) 1092/09, קבוצת ברן בע"מ נ' רשות ניירות ערך (פורסם בנבו), כדלקמן:

"אמת נכון הדבר החוק מאפשר עקרונית להפחית משיעורו של העיצום הכספי. ברם, תקנות הפחתה שכאלו טרם הותקנו. הכנסת אישרה אמנם טיוטה של תקנות הפחתה, אך כל עוד לא הותקנו התקנות הללו, חזקה מצוותה של הוראת סעיף 52 יח(ב) הנ"ל: 'הרשות אינה רשאית להטיל עיצום כספי הנמוך מהעיצום הכספי הקבוע בפרק זה'.

אכן, דומני, מחד גיסא, לא יהיה זה סביר לעכב את התקנתן של תקנות הפחתה עד בלי די, ללא סיבה מספקת שתוכל להניח את הדעת. אך מאידך גיסא, תקנות הפחתה אינן חיוניות לצורך ביצוע החוק החוק במתכונתו הנוכחית מגלם

בית משפט השלום בחיפה

עש"א 71642-03-24 מ.ר.מ. אקספרס בע"מ נ' רשות המיסים בישראל

תיק חיצוני: 514381516

בתוכו את התנאים להטלת עיצומים ואת אמות המידה לקביעת שיעורם. ההפחתה היא עניין נלווה ולא הכרחי. כפי שהיטיב ב"כ הרשות להראות, נדונה בשעתו בוועדת הכספים בכנסת השאלה האם לעכב את אישור תיקון החוק לגבי העיצום כספי עד להתקנתן של תקנות ההפחתה. חברי הכנסת נתנו דעתם על העניין הזה והחליטו לאשר את הוראות החוק לגבי העיצום הכספי וליתן להן תוקף מחייב גם בטרם הותקנו תקנות ההפחתה (פרוטוקול ישיבת ועדת הכספים מיום 7.5.07). הלכה למעשה, על-פי לשון החוק ועל-פי תכליתו, אפשר להפעילו גם בטרם הותקנו תקנות ההפחתה; ניתן להטיל את העיצום הכספי" (שם, ס"ק 5(ב) לפסק הדין).

על אותה הלכה חזר בית המשפט ב-עת"מ (י-ם) 287/10 לנדמרק גרופ בע"מ נ' רשות ניירות ערך (פורסם בנבו) (שם, סעיף 35 לפסק הדין).

ודוק ההלכה לעיל כוחה יפה גם ביחס לחוק לצמצום השימוש במזומן, תשע"ח – 2018, זאת לא רק מהטעם כי הוראת סעיף 11 שבו דומה להוראות ס"ק 52 (ב) ו-(ג) לחוק ניירות ערך אשר נידונה בפסיקה מצוטט לעיל, אלא גם מהטעם כי גם במקרה דנן התקנות להפחתת סכום העיצום הכספי אינן חיוניות להפעלת החוק. וגם זאת, סבורני כי זה יהיה מרחיק לכת לשלול את סמכותו של המנהל להטלת עיצום כספי כקבוע בחוק, ובכך לסכל למעשה את תכלית החוק, כל זאת מהטעם כי שר האוצר טרם קבע אותם מקרים, נסיבות ושיקולים בהם המנהל רשאי להפחית את סכום העיצום הכספי.

12. לאור מכלול הנימוקים לעיל, נחה דעתי כי דין הערעור להידחות וכך אני מורה.

המערערת תשלם למשיבה את הוצאות ההליך בסך של 4,000 ₪ וזאת עד ליום 24.12.2024, שאם לא כן הסכום יישא הפרשי הצמדה וריבית מהיום ועד התשלום המלא בפועל.

ניתן היום, כ"א חשוון תשפ"ה, 22 נובמבר 2024, בהעדר הצדדים.

רמזי חדיד, שופט בכיר